

Mgr Jolanta Cieśla

Mgr Ewa Czarnik

Mgr Agnieszka Pisarczyk

Mgr Małgorzata Sieradzka-Fleituch

Mgr Karolina Szlachcic

Kraków – UJ

REYKJAVÍK, MAASTRICHT, SASSARI, LONDYN – KTÓRE Z ROZWIĄZAŃ STOSOWANYCH W BIBLIOTEKACH EUROPEJSKICH MOŻNA PRZENIEŚĆ DO NASZEJ PRAKTYKI – OBSERWACJE BIBLIOTEKARZY Z WYJAZDÓW SZKOLENIOWYCH W RAMACH PROGRAMU ERASMUS+

Abstract

Erasmus+ is the European Union exchange programme for education, training and youth sectors which runs from 2014 to 2020. The Key Action 1 supports mobility and “aims to bring long lasting benefits to the participants and the organisations involved”¹. This Action “provides opportunities for individuals to

---

¹ https://eacea.ec.europa.eu/erasmus-plus/actions/study-and-volunteering-in-another-country_en_fr [dostęp 20.10.2017]

improve their skills; enhances their employability and gains cultural awareness”². In 2017, five librarians from the Medical Library of the Jagiellonian University Medical College (JU MC) visited libraries of European partner universities in Reykjavík, Maastricht, Sassari and London. During one-week visits to each library, we had opportunities to get acquainted with organization of their services and catalogues, management of library space, storage problems and coordination of work. In this paper, we discuss our observations made in the hosting libraries. Inspired by exchange of practices with our foreign colleagues, we also present changes that could be introduced in Polish libraries to the benefit of both users and librarians.

Streszczenie

Erasmus+ to program Unii Europejskiej w dziedzinie edukacji, szkoleń, młodzieży i sportu na lata 2014-2020. W obrębie tego programu w ramach akcji „Mobilność edukacyjna” w szkolnictwie wyższym wspierane są m.in. wyjazdy pracowników uczelni do szkół wyższych, instytucji, organizacji, przedsiębiorstw w innych krajach programu w celach szkoleniowych (doskonalenie kompetencji zawodowych, poszerzanie wiedzy w danej dziedzinie, udział w szkoleniach, „work shadowing” itp.)³. W 2017 r. pięć osób z Biblioteki Medycznej UJ CM uzyskało dofinansowanie ze środków Programu na zrealizowanie wyjazdu szkoleniowego do wybranego uniwersytetu partnerskiego. Artykuł przedstawia spostrzeżenia dokonane w bibliotekach akademickich w czterech miastach europejskich (Reykjavík, Maastricht, Sassari i Londyn). W ciągu tygodniowego pobytu miałyśmy okazję poznać bliżej biblioteki, które odwiedziłyśmy: fizyczną aranżację przestrzeni, usługi świadczone użytkownikom i organizację pracy. Zainspirowane tymi obserwacjami i wymianą doświadczeń z tamtejszymi bibliotekarzami prezentujemy sugestie zmian, które wydają się w naszej opinii warte wprowadzenia w naszych uczelnianych bibliotekach w Polsce.

Reykjavik: Co robić, gdy rocznie kupujemy sześć książek drukowanych?

Karolina Szlachcic

W ramach programu Erasmus+ odwiedziłam bibliotekę medyczną w Reykjavíku na Islandii. Jest to biblioteka szpitalna i uniwersytecka. Właściwa nazwa to Health Sciences Library of Landspítali Hospital and the UI School of Health (nazwa po islandzku: Heilbrigðisvísindabókasafn LSH og HÍ)⁴. Wybrałam to miejsce ponieważ ciekawiło mnie, jakie rozwiązania stosowane są w małym, odległym państwie. Poza tym interesuję się bibliotekarstwem skandynawskim.

Historia biblioteki medycznej w Reykjavíku nie jest długa. Biblioteka Medyczna Landspítali została założona w 1968 roku. W 1987 r. została zawarta oficjalna umowa pomiędzy szpitalem a Uniwersytetem Islandzkim, na podstawie której stworzono bibliotekę dla studentów medycyny i wydziału nauk o zdrowiu. W latach 1993-1994 biblioteki uniwersyteckich placówek pielęgniarskich zostały połączone z biblioteką Landspítali. W 2001 roku połączyły się dwa szpitale w Reykjavíku, a cztery odrębne biblioteki działające wówczas w różnych miejscach połączyły się z biblioteką Landspítali. Wreszcie w 2013 r. podpisano formalne porozumienie, które uczyniło Bibliotekę

² <http://mobilityfriends.org/home.html> [dostęp 20.10.2017]

³ <http://erasmusplus.org.pl/szkolnictwo-wyzsze/akcja-1/> [dostęp 20.10.2017]

⁴ <http://landsbokasafn.is/index.php/service/libraries-in-the-university-of-iceland> [dostęp 20.10.2017]

Medyczną częścią Biblioteki Uniwersyteckiej. Biblioteka stała się częścią Department of Scientific Affairs i to dyrektor tego departamentu jest dyrektorem biblioteki. Nazwano ją wtedy Biblioteką Uniwersytecką Szkoły Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Islandii. Biblioteka mieściła się w siedzibie szpitala w Reykiavíku, ale niestety z powodu problemów z budynkiem (m.in. grzyb i wilgoć) zmuszeni byli zmienić lokalizację Biblioteki. W 2016 roku przeniesiono bibliotekę w inne miejsce. Aktualny adres biblioteki to Rauðarástíg 10, 105 Reykjavík⁵. Niestety biblioteka dostała znacznie mniejszy lokal i bibliotekarze musieli dokonać bardzo dużej selekcji zbiorów. Aktualnie w bibliotece tej pracuje czterech bibliotekarzy. Po przeprowadzce w nowe miejsce zmienił się charakter biblioteki. Ze względu na małą powierzchnię zdecydowano się przejść na książki i czasopisma elektroniczne. Aktualnie biblioteka dokonuje zakupu tylko około sześciu tradycyjnych drukowanych książek rocznie. Na Islandii nie wydaje się książek medycznych w języku ojczystym. Wszystkie podręczniki są w języku angielskim. Biblioteka nie gromadzi czasopism drukowanych, wyjątkiem są czasopisma medyczne wydawane w języku islandzkim. Obecnie biblioteka gromadzi dziewięć tytułów czasopism drukowanych w języku islandzkim z dziedziny nauk o zdrowiu. Środki finansowe biblioteka przeznaczają na zakup materiałów elektronicznych – około 1 mln euro przeznaczają się rocznie na subskrypcje. Biblioteka ma dostęp do ponad 500 e-booków i do ponad 1 000 tytułów czasopism⁶.

W porównaniu do innych bibliotek medycznych, ta wydaje się być mała i skromna. Jest to spowodowane tym, że służy ona stosunkowo niewielkiej liczbie osób. Cała populacja Islandii to około 332 529 (2016). Dla porównania liczba ludności w samym Lublinie to około 341 975 (2015). Liczba studentów na kierunku medycznym i na Wydziale Nauk o Zdrowiu to około 290 osób na wszystkich sześciu latach studiów. Na kierunku pielęgniarstwie 380 osób na czterech latach studiów. Biblioteka czynna jest od poniedziałku do piątku w godzinach od 8:00 do 16:00.

Biblioteka Medyczna prowadzi repozytorium – Hirsla, Landspítali University Hospital Research Archive. Gromadzi się tam prace pracowników szpitala oraz prace z czasopism islandzkich z dziedziny nauk o zdrowiu (nawet kiedy autorzy nie są pracownikami szpitala)⁷.

Na Islandii funkcjonuje bardzo ciekawy system dostępu do zbiorów bibliotecznych. Każdy, kto przyjeżdża na Islandię może skorzystać z bezpłatnego dostępu do źródeł elektronicznych dzięki konsorcjum islandzkiemu na elektroniczne subskrypcje. Działa to tak, że każdy na Islandii kto ma dostęp do Internetu (IP islandzkie) ma dostęp do ok. 14 000 czasopism, 500 e-booków oraz wielu artykułów z różnych baz danych.

---

⁵ <http://bokasafn.landspitali.is/> [dostęp 20.10.2017]

⁶ <http://www.landspitali.is/um-landspitala/languages/english/international-employees/the-hospital/library/> [dostęp 20.10.2017]

⁷ <http://www.hirsla.lsh.is/lsh/> [dostęp 20.10.2017]

W konsorcjum tym uczestniczy ponad 200 bibliotek, instytucji publicznych, organizacji sektora trzeciego oraz kilka prywatnych firm. Uniwersytet Islandzki/Narodowa i Uniwersytecka Biblioteka oraz Biblioteka Medyczna to dwie największe instytucje w tym konsorcjum⁸. Ponadto Biblioteka Uniwersytecka, jak i Biblioteka Medyczna subskrybują ok. 1000 czasopism, baz danych i e-booków. Subskrypcje Biblioteki Medycznej nie pokrywają się z subskrypcjami konsorcjum. Są to materiały specjalistyczne dostępne tylko w bibliotece bądź sieci uniwersyteckiej. Na Islandii funkcjonuje jeden system biblioteczny. Biblioteki pracują w oparciu o program Aleph. Stworzono jeden katalog biblioteczny dla wszystkich bibliotek w kraju – Gegnir (Union Catalog of Icelandic Libraries)⁹.

Biblioteka Medyczna w Reykiaviku stała się biblioteką elektroniczną. Zespół tworzą tylko cztery osoby i pracują praktycznie wyłącznie na dokumentach elektronicznych. Obsługa użytkowników odbywa się poprzez kontakt drogą elektroniczną. Studenci mają bezpośredni kontakt z bibliotekarzami dzięki obowiązkowym szkoleniom bibliotecznym, które organizowane są w ramach kursów na uczelni. Na tych szkoleniach uczeni są jak korzystać ze zbiorów elektronicznych biblioteki.

Osobiście wolę tradycyjny charakter biblioteki z użytkownikami, ale na Islandii biblioteka elektroniczna ma sens. Dzięki temu do zbiorów ma dostęp dużo większa liczba użytkowników. Na Islandii odległości między miastami i wsiami są bardzo duże i dojazd jest utrudniony. W ogóle nie ma tam transportu kolejowego. Jest to spowodowane małą liczbą mieszkańców kraju. Aby ułatwić studentom z całego kraju dostęp do materiałów biblioteki zawiązano konsorcjum i stworzono jeden katalog biblioteczny. Bardzo pręźnie działa wypożyczalnia międzybiblioteczna.

Krótki staż odbyty w bibliotece w Reykiaviku to dla mnie bardzo ciekawe doświadczenie. Dzięki pobytowi tam zauważyłam, jak ważne jest dostosowanie się do potrzeb użytkowników i do trudnych warunków życiowych, chodzi o odległości i trudności w zdobywaniu różnych materiałów i informacji. Mieszkańcy Islandii bardzo dobrze sobie z tym poradzili.

Maastricht: strategiczne myślenie, współpraca i komunikacja

Ewa Czarnik

W ramach programu *Erasmus+ Staff Mobility for Training* przebywałam w bibliotece Maastricht University (MU) w dniach 12-16 czerwca 2017 roku. Dyrekcja i zespół biblioteki MU, którzy często goszczą bibliotekarzy z innych bibliotek uczestniczących w programie Erasmus+, w tym roku postanowili zorganizować wizytę bibliotekarzy z różnych krajów w tym samym czasie, aby umożliwić wymianę doświadczeń i pozna-

⁸ <http://hvar.is/index.php?page=english> [dostęp 20.10.2017]

⁹ https://leidir.is/primo_library/libweb/action/search.do?vid=GEGNIR [dostęp 20.10.2017]

nie stosowanych praktyk. Oprócz mnie gościł również bibliotekarz z Lund University w Szwecji, Fredrik Vanek, z Biblioteki Wydziału Nauk Społecznych.

Przed podjęciem decyzji o wyborze biblioteki przejrzałam strony internetowe wielu bibliotek, członków programu Erasmusa. Byłam pod wrażeniem strony internetowej biblioteki Uniwersytetu w Maastricht. Przejrzyście zorganizowane informacje o usługach i zasobach biblioteki adresowane do specyficznych grup użytkowników poprzez utworzone portale: Library + Student, Library + Teacher, Library + Resercher¹⁰. Zespół biblioteki oferuje oprócz tradycyjnych usług wiele innych, jak *Thesis SupportAll* (Pomoc w pisaniu prac) i wsparcie dla studentów w radzeniu sobie ze stresem lub obawą przed porażką podczas studiów. Biblioteka we współpracy z Language Centre (Centrum Językowym) utworzyła również *Writing Studio*, aby pomóc studentom, dla których angielski jest drugim językiem. Zakres, różnorodność form i intensywność szkoleń oferowanych studentom przez zespół Informacji Naukowej przesądził o moim wyborze.

Uniwersytet w Maastricht, założony 1974 roku, składa się z siedmiu wydziałów: prawa, biznesu i ekonomii, psychologii i neurologii, wydziału humanistycznego, nauk społecznych, sztuk pięknych i medycyny. Część wydziałów jest rozproszona w historycznej części urokliwego miasta z Inner City Library, a część na nowym kampusie oddanym do użytku w 1992 roku z nowoczesną Randwyck Library. Na uniwersytecie studiuje ok. 16 000 studentów: Holendrzy stanowią 40%, Niemcy 40%, a 20% pochodzi z różnych krajów Europy i Azji. Językiem wykładowym i komunikacji jest angielski. Uniwersytet zatrudnia ok. 4000 pracowników naukowych, a biblioteka uniwersytecka ok. 100 pracowników (w tym 40 IT pracowników) oraz 40 studentów w niepełnym wymiarze czasu pracy. Uniwersytet wyróżnia się spośród innych uczelni w Europie przyjętą metodologią nauczania Problem Based Learning¹¹.

Biblioteka Uniwersytetu w Maastricht, podobnie jak inne biblioteki europejskie i północnoamerykańskie, zautomatyzowała wiele funkcji, tj. wypożyczenia i zwroty materiałów bibliotecznych, kserowanie/skanowanie materiałów. W bibliotece są wydzielone strefy do pracy indywidualnej i w grupach w zależności od natężenia dozwolonego hałasu. Pomieszczenia są przestronne, wyposażone w ergonomiczne meble, estetycznie i funkcjonalnie zaprojektowane, otwarte siedem dni w tygodniu z godzinami otwarcia dostosowanymi do natężenia ruchu (w okresie sesji egzaminacyjnych od 8:00 do 24:00). W każdej strefie jest miejsce, gdzie studenci mogą zjeść lunch, wypić kawę lub porozmawiać przez telefon komórkowy nie przeszkadzając innym.

---

¹⁰ Maastricht University Online Library. Theme Portals, w: <http://library.maastrichtuniversity.nl/portals/> [dostęp 24.10.2017]

¹¹ Maastricht University Online Library. Problem Based Learning, w: <https://www.maastrichtuniversity.nl/education/why-um/problem-based-learning> [dostęp 24.10.2017]

Moje szczególne zainteresowanie wzbudziła ścisła współpraca biblioteki z uczelnią¹². Dobrym przykładem jest organizacja pracy zespołu bibliotekarzy oddziału Informacji Naukowej (Information for Scientific and Skills Support¹³). Zespół składa się z bibliotekarzy dziedzinowych („subject/liaisons librarians”), jednego bibliotekarza dostępnego online i jednego bibliotekarza do sporządzania grafiku szkoleń studentów. Każdy bibliotekarz dziedzinowy współpracuje z utworzonymi na każdym wydziale uczelni „komitetami bibliotecznymi”, wspólnie uzgadniany jest roczny budżet na zakup książek i subskrypcję czasopism dla poszczególnych wydziałów. Przedmiotem wspólnych ustaleń są również potrzeby szkoleniowe studentów wydziału. Bibliotekarze ustalają z wykładowcami szkolenia zintegrowane z programem studiów. *Library Flashback 2016*¹⁴, roczny raport z działalności biblioteki Uniwersytetu w Maastricht w liczbach wskazuje, że biblioteka traktuje edukację informacyjną, rozwijanie umiejętności studentów i pracowników naukowych oraz badaczy jako priorytet:

Umiejętności Informacyjne w liczbach

- użycie online tutorialów 6367
- grupowe szkolenia 277 sesji (199 zintegrowane z programem studiów)
- uczestnicy 5684
- użycie video tutorialów 10550

Ścisła współpraca bibliotekarzy ze środowiskiem uniwersyteckim, pracownikami naukowymi i studentami jest widoczna w całej działalności biblioteki. Serwisy są tworzone w konsultacji oraz na życzenie studentów lub pracowników. Poziom satysfakcji z usług biblioteki jest mierzony corocznie.

Moją uwagę zwróciły wysoka liczba studentów korzystających z biblioteki i długie godziny otwarcia biblioteki oraz miejsc do nauki („learning spaces”). Godziny otwarcia biblioteki od 8:00 do 24:00 są w dużej mierze możliwe dzięki zatrudnieniu ok. 40 studentów w niepełnym wymiarze czasu pracy. Każdy student jest szkolony przez miesiąc, zanim podejmie pracę w bibliotece. Studenci pracują głównie w godzinach wieczornych, tj. 17:00-23:00. Odpowiadają na bardzo podstawowe pytania studentów, odsyłają zaś do bibliotekarzy z pytaniami, które wykraczają poza ich kompetencje.

Sposób pracy i rozwiązania przyjęte w Maastricht University Library są dla mnie inspirujące. Postulat ścisłej współpracy biblioteki z macierzystą instytucją, jaką jest dla

---

¹² Maastricht University Library Strategic Agenda: road map to 2021, w: https://www.maastrichtuniversity.nl/sites/default/files/downloadables/maastricht_university_library_-_strategic_agenda_2017-2021-en.pdf [dostęp 24.10.2017]

¹³ Maastricht University Online Library. Information skills & Supports, w: <http://library.maastrichtuniversity.nl/skills-and-support/> [dostęp 24.10.2017]

¹⁴ Maastricht University. Library Flashback 2016, w: https://www.maastrichtuniversity.nl/sites/default/files/downloadables/jaarverslag_universiteitsbibliotheek_um_2016.pdf [dostęp 24.10.2017]

biblioteki uniwersyteckiej uczelnia, wydaje się oczywisty, ale jego realizacja w wielu polskich bibliotekach ciągle pozostawia wiele do życzenia i jest w moim przekonaniu wart upowszechnienia.

Innym pomysłem wartym implementacji jest ścisła współpraca pomiędzy bibliotekami akademickimi. Większość bibliotek na świecie zmaga się z problemem braku miejsc magazynowych. Maastricht University Library przyjęła jako cel strategiczny kupowanie zbiorów w formacie elektronicznym. Czasopisma praktycznie są dostępne jedynie w formie online. Indeksy, bibliografie zachowano jedynie w formie elektronicznej. Nie ma papierowych bibliografii w bibliotece. Zredukowano w ostatnim czasie zasoby książkowe o ok. 200 000 woluminów. Pozostałe książki są przechowywane na podstawie umowy zawartej między bibliotekami holenderskimi. Każda biblioteka, strona umowy, przechowuje dwa egzemplarze uzgodnionego tytułu książki i zobowiązuje się je udostępniać innym użytkownikom bibliotek w ramach wymiany międzybibliotecznej.

Przykład biblioteki w Maastricht nasunął mi pomysł dzielenia się zbiorami również w Polsce. Można byłoby tak uczynić na przykład z czasopismami. Wszystkie biblioteki akademickie (bądź zdecydowana większość) subskrybowały czasopisma wydawane w krajach dawnej tzw. „demokracji ludowej”. Subskrypcje były tanie i dostępne. Pracując obecnie w dziale opracowania czasopism, obserwuję minimalne zainteresowanie czasopismami z tego okresu. Trudno do nich dotrzeć, większość nie była bowiem indeksowana. Uniwersyteckie biblioteki medyczne mogłyby umówić się, podobnie jak holenderskie, że każda zachowuje tylko niektóre czasopisma medyczne, na przykład w określonym języku: BM UJ czasopisma czeskie, biblioteka w Poznaniu rosyjskie itp. Uzupełnia brakujące roczniki przyjmując dary z innych bibliotek – członków umowy. Język jest oczywiście jednym z możliwych kryteriów podziału zbiorów. Każdy z członków umowy zobowiązuje się zachować je i udostępniać w ramach międzybibliotecznych wypożyczeń do czasu, kiedy członkowie umowy nie zadecydują inaczej o ich dalszym losie.

Wizyta złożona w Bibliotece Maastricht University pozostawiła we mnie jedno mocne wrażenie, że sukces, który odniosła ta biblioteka jest pochodną wypracowanej strategii, umiejętności komunikacji (otwartość i umiejętność definiowania problemów na poziomie oddziału biblioteki, biblioteki jako całości, biblioteki i uczelni, pomiędzy bibliotekami w kraju) i współpracy (na każdym poziomie działania w obrębie uczelni i poza własną uczelnią).

Sassari: Jak podzielić się swoimi zbiorami?

Agnieszka Pisarczyk

Erasmus+ Staff Mobility for Training dał mi możliwość odwiedzenia biblioteki uniwersyteckiej na Sardynii. Jednym z dwóch uniwersytetów na wyspie jest właśnie Uniwersytet w Sassari – włoska publiczna uczelnia wyższa założona w 1562 roku. Obecnie

liczy 18 000 studentów. Na uczelni funkcjonuje 9 bibliotek instytutowych, w których pracuje w sumie ok. 30 bibliotekarzy.

Usługa wypożyczeń międzybibliotecznych od zawsze jest jedną z podstawowych usług oferowanych przez biblioteki. Podpatrując działalność biblioteki akademickiej na Uniwersytecie w Sassari zwróciłam uwagę na ich sposób dzielenia się swoimi zasobami.

Sardyńcy jako wyspiarze mają ograniczony dostęp do wszelakich dóbr znajdujących się na kontynencie. Mowa jest tu też o dostępie do nauki i materiałów naukowych. Na Sardynii znajdują się dwa Uniwersytety z zapleczem bibliotecznym. Ale co z całym dorobkiem znajdującym się w Bolonii, Padwie czy Rzymie?

NILDE Network for Inter-Library Document Exchange możemy przetłumaczyć jako sieć wymiany informacji między bibliotekami. Jest to internetowa usługa dostarczania dokumentów, ułatwia ona współpracę między bibliotekami wykorzystując Internet i nowoczesne technologie, które optymalizują wymianę dokumentów między nimi.

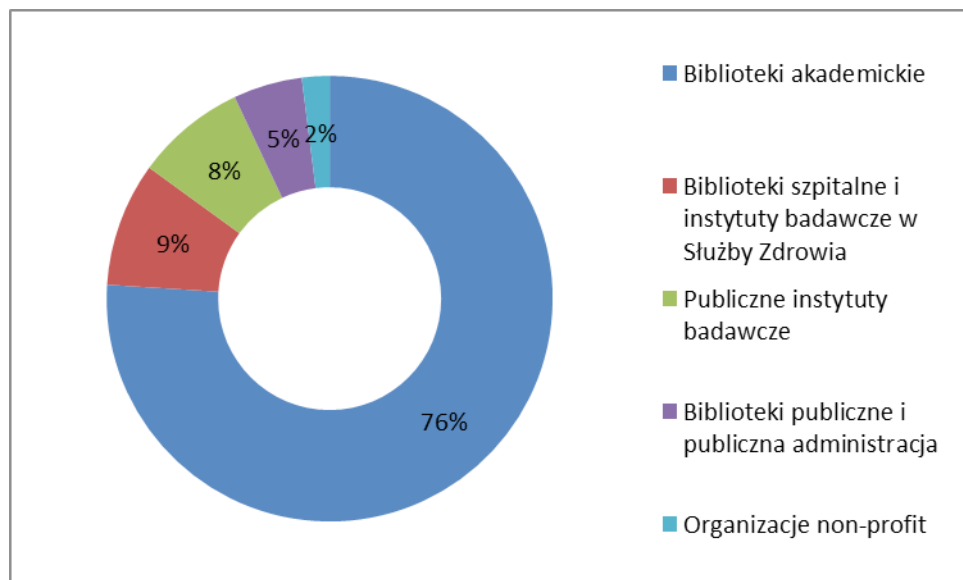
Prototyp oprogramowania NILDE został przetestowany w 2001 r. System został początkowo opracowany we włoskiej bibliotece w Bolonii (National Research Council Bologna) w celu poprawy usług wypożyczeń międzybibliotecznych i promowania współpracy między bibliotekami włoskimi. Od 2006 r. NILDE jest narodowym serwisem. Z systemu korzystają już biblioteki z Hiszpanii, Szwajcarii, Luksemburga, Szwecji, Chorwacji i Grecji. Biblioteki i instytucje korzystające z tego oprogramowania zobowiązane są do uiszczenia rocznej opłaty w wysokości ok. 250 euro.

Biblioteki korzystające z NILDE zobowiązują się do:

- Dostarczania dokumentów na zasadzie wzajemności.
- Ułatwiania dostępu do swoich zbiorów poprzez uczestnictwo w co najmniej jednym z krajowych katalogów.
- Dostarczania dokumentów w ciągu 2 dni (max. 5).

- Dostarczania dokumentów bezpłatnie (ewentualnie jedna opłata rocznie, gdy składamy dużo zamówień w jednej bibliotece).
- Wysyłania równomiernie zamówień do bibliotek (max. 5 zamówień w tygodniu do jednej biblioteki).

Rys. 1. Udział procentowy różnych typów bibliotek w NILDE

W opinii bibliotekarzy z Uniwersytetu w Sassari NILDE to niezbędne narzędzie biblioteczne używane w codziennej pracy. Jego najbardziej wyróżniające się cechy to oparta na duchu współpracy zespołowej, uczestnictwa, zbiorowa wymiana informacji i ciągle ulepszanie działania dla użytkowników.

Bibliografia

<https://nilde.bo.cnr.it/> [dostęp 20.10.2017]

Silvana Mangiaracina, Marta Zaetta, Daniele De Matteis, Alessandro Tugnoli, Enrico Beghelli, Giacomo Tenaglia (2008). *NILDE: developing a new generation tool for document delivery in Italy*, Interlending & Document Supply, Vol. 36 Issue: 3, pp.167-177.

Silvana Mangiaracina, Cristina Cocover, Marco Chiandoni, Stefania Arabito:

Assessing the effectiveness of a resource-sharing service: the user view.

http://eprints.rclis.org/23305/1/Assessing_effectiveness_resource_sharing_service_the_user_view.pdf [dostęp 20.10.2017]

Londyn: biblioteka jako miejsce

Jolanta Cieśla, Małgorzata Sieradzka-Fleituch

Korzystając z programu *Erasmus+ Staff Mobility For Training* w dniach 8-12 maja 2017 r. odwiedziłyśmy cztery biblioteki uczelniane w Londynie (Imperial College London Central Library, St Mary's Fleming Library, King's College London Maughan Library, New Hunt's House Library) oraz bibliotekę powstałą na bazie prywatnej kolekcji, poświęconą historii medycyny – Wellcome Library.

W akademickich bibliotekach zachodniej Europy daje się zauważyć wyraźniej niż u nas trend polegający na spadku wykorzystania materiałów drukowanych i tradycyjnych usług bibliotecznych przy rosnącym wykorzystaniu zasobów elektronicznych spoza budynku biblioteki.

Tradycyjny wizerunek biblioteki jako wielkiego „magazynu druków” należy do przeszłości. Ta tendencja spowodowała zmiany w podejściu do aranżowania przestrzeni dla użytkowników w kierunku podniesienia jej atrakcyjności, np. przez powiększanie stref pracy grupowej, tworzenie w bibliotece miejsc nieformalnych spotkań, takich jak kawiarnie lub kąciki relaksacyjne, rozszerzanie części wystawowych. Czas pokazał jednak, że dodanie do tradycyjnej działalności biblioteki funkcji nie-bibliotecznych nie miało znaczącego wpływu na wykorzystanie biblioteki (Gayton, Lux).

Wartość biblioteki jako miejsca spotkań jest niepodważalna, ale żyjemy w hałaśliwym społeczeństwie, w którym często poszukiwanym walorem staje się przestrzeń, gdzie nic nie zakłóca spokoju. Trendy widoczne w strukturze i wykorzystaniu zasobów nie zmieniają faktu, że czytelnicy nadal poszukują dogodnego miejsca do nauki i pracy badawczej. Wydaje się, że ta historyczna funkcja bibliotek akademickich nie jest zagrożona, warunkiem jest jednak stworzenie przestrzeni, w której czytelnicy chcą przebywać. To, co odróżnia pracę w bibliotece od pracy w domu lub z drugiej strony od pracy w kawiarni, jest możliwość efektywnego, poważnego studiowania przy jednoczesnym przebywaniu w przestrzeni publicznej wśród osób mających podobny cel. Czy aranżowanie przestrzeni w bibliotece akademickiej naszych czasów powinno być bardziej zdeterminowane przez „ducha wspólnoty” – przywilej pracy grupowej, czy też właściwy introwertykom „komfort odosobnienia”? Czy wystarczy zapewnić przestrzeni bibliotecznej pięć atrybutów, wskazywanych przez użytkowników jako najważniejsze: wystarczająca ilość miejsca dla użytkownika, niski poziom hałasu, brak tłoku (crowdedness), dobre wyposażenie i czystość (Seung Hyun Cha)? Wycucie tych potrzeb, proporcje między przestrzenią dla pracy grupowej, wspólnej, dyskusyjnej a miejscem dla cichych i skupionych studiów decydują w znacznym stopniu o popularności biblioteki.

Dostosowanie aranżacji pomieszczeń do potrzeb powinno być poprzedzone obserwacją i badaniami preferencji użytkowników. Biblioteki przeprowadzają tego typu badania metodami tradycyjnymi, jak ankiety, grupy fokusowe, tablice na pozostawienie

komentarza, jak również bardziej innowacyjnymi np. poprzez dzienniki fotograficzne (Holder). Kilka opublikowanych wyników takich badań dowodzi, że ponad 80% czytelników odwiedza bibliotekę w celu indywidualnych studiów (DeClercq, Gardner, Lux). Następnym poznania preferencji jest dążenie do zapewnienia odpowiedniej jakości miejsc dla użytkowników. Kolejnym krokiem jest wyodrębnienie przestrzeni pracy wspólnej, pracy indywidualnej i rekreacji, a następnie jasna informacja, jakie zachowanie w tych strefach jest wymagane i oczekiwane.

Library Services
Here to help

KING'S College LONDON

Find a study zone to suit you

Respect your Library

SILENT ZONE
PHONE FREE | NOISE FREE | FOOD FREE
Phones must be switched off or silent. No food or drink in this zone.

QUIET ZONE
QUIET TALKING | QUIET PHONE USE | COLD SNACKS
Mobile phone conversations are allowed. No food or drink in this zone.

DISCUSS ZONE
WORK TOGETHER | PHONES ALLOWED | COLD SNACKS
Phones are permitted in all zones. No food or drink in any zone.

NOISE LINE
Respect your Library
Note: Use phone numbers by text to each library

Woolwich Education Centre	02030 240 212
Institute of Psychiatry	02030 240 212
Franklin Hall	02030 240 212
New Walk's House	02030 240 212
The Wellington	02030 240 212

TOO NOISY?
If you're noisy in the library, text us your location and we will respond immediately.

www.kcl.ac.uk/library

King's Libraries King's Libraries

Fot.1 Podział na strefy w bibliotekach King's College London

W bibliotekach odwiedzonych przez nas w Londynie te reguły można obserwować w zastosowaniu praktycznym. W każdej z nich jasno wydzielono różne strefy pracy, w widoczny sposób przypomina się o zasadach zachowania w każdej strefie. Zaskakująca jest duża różnorodność miejsc w obrębie jednej strefy: stoły, karelsy, fotele – jest to zgodne z wypowiedziami czytelników, którzy twierdzą, że wybierają różne miejsca w zależności od celu wizyty w bibliotece: inne, gdy chcą tylko poczytać, inne, gdy chcą rozwiązać problem (DeClercq). Z pewnością zapewnienie optymalnego miejsca dla każdej grupy użytkowników może generować koszty (specjalne meble, wyciszające wykładziny, samoobsługowa wypożyczalnia laptopów, ścianki działowe, ergonomiczne stoły o regulowanej wysokości i nachyleniu, odpowiednie miejsca dla osób z nie-

pełnosprawnościami, kącki relaksacyjne). Nie zawsze jednak zwiększenie komfortu łączy się z dużymi wydatkami: przestawienie szumiącej kopiarki, przedzielenie stołów regałami z książkami; wyznaczenie przejść tak, aby chodzący nie przeszkadzali uczącym się; wydzielenie i oznaczenie strefy zupełnej ciszy; w obszarze o dużym natężeniu ruchu zlokalizowanie raczej miejsc pracy grupowej; klarowna informacja o układzie książek w czytelni, by czytelnik nie błędził w poszukiwaniu podręcznika; wydzielenie miejsca do rozmów przez telefon; ustawienie stanowiska bibliotekarza udzielającego informacji w odległości niwelującej odgłosy rozmowy; maksymalne wykorzystanie miejsca przy oknach (ulubione przez czytelników, Kan Kilic); wykorzystanie klutek schodowych na mniej formalne miejsca siedzące tam, gdzie przepisy na to pozwolą – to raczej pomysły niż koszty.

Pierwszym krokiem zawsze jest jednak wsłuchanie się w potrzeby naszej konkretnej grupy użytkowników, „wejście” w ich świat, zaproszenie do wyrażenia opinii. Zbyt sztywne, formalne i odgórne zdefiniowanie przestrzeni w bibliotece akademickiej może być przeszkodą w efektywnym jej wykorzystaniu.

Bibliografia

Cha Seung Hyun, Kim Tae Wan (2015). What matters for students' use of physical library space? *Journal of Academic Librarianship*, 41(3), 274-279. Retrieved from <https://search.proquest.com/docview/1684188937?accountid=47074> [dostęp 24.10.2017]

DeClercq Caitlin P., Cranz Galen (2014). Moving beyond seating-centered learning environments: Opportunities and challenges identified in a POE of a campus library. *Journal of Academic Librarianship*, 40(6), 574-584. Retrieved from <https://search.proquest.com/docview/1640802393?accountid=47074> [dostęp 24.10.2017]

Gardner Susan, Eng Susanna (2005). What students want: Generation Y and the changing function of the academic library. *Portal : Libraries and the Academy*, 5(3), 405-420. Retrieved from <https://search.proquest.com/docview/216167795?accountid=47074> [dostęp 24.10.2017]

Gayton Jeffrey T. (2008). Academic libraries: “social” or “communal?” the nature and future of academic libraries. *Journal of Academic Librarianship*, 34(1), 60-66. Retrieved from <https://search.proquest.com/docview/233076407?accountid=47074> [dostęp 24.10.2017]

Sara Holder, Jessica Lange (2014) Looking and Listening: A Mixed-Methods Study of Space Use and User Satisfaction. *Evidence Based Library and Information Practice*, 9(3), 4-27. Available at: <https://journals.library.ualberta.ca/ebliip/index.php/EBLIP/article/view/21810> [dostęp 24.10.2017]

Kilic Didem Kan, Hasirci Deniz (2011). Daylighting concepts for university libraries and their influences on users' satisfaction. *Journal of Academic Librarianship*, 37(6), 471-479. Retrieved from <https://search.proquest.com/docview/911192332?accountid=47074> [dostęp 24.10.2017]

Jong-AeKim (2016) Dimensions of User Perception of Academic Library as Place, *The Journal of Academic Librarianship*, 42(5), 509-514. Available at: <http://dx.doi.org/10.1016/j.acalib.2016.06.013> [dostęp 24.10.2017]

Lux Vera, Snyder Robert J., Boff Colleen (2016). Why users come to the library: A case study of library and non-library units. *Journal of Academic Librarianship*, 42(2), 109. Retrieved from <https://search.proquest.com/docview/1790499352?accountid=47074> [dostęp 24.10.2017]